

نقش تشویق موثر در یادگیری دانش آموزان

لمیعه شمس الهی کارزانی

معاون آموزشی مقطع ابتدایی

خدیدجه امانی

معاون آموزشی مقطع ابتدایی

چکیده

تشویق یکی از ساده ترین و قدرتمندترین ابزارها برای تعامل و ایجاد انگیزه در دانش آموزان است. وقتی تحسین به طور مؤثر مورد استفاده قرار گیرد، می تواند چالش های رفتاری را تغییر دهد و نگرش دانش آموزان را در مورد یادگیری بهبود بخشد. دانش آموزانی که متفاوت می آموزند و فکر می کنند، اغلب در نتیجه ی تقلای خود، باز خورد منفی دریافت می کنند. همین موضوع بیانگر اهمیت ویژه ی تمجید و تحسین معنادار و مناسب در محیط مدرسه است.

تشویق وسیله مناسب برای پیشرفت امر تعلیم و تربیت است و همچنین تشویق توسط کسانی انجام شود که مورد احترام دانش آموزان هستند و اجرای تشویق در کلاس برای افزایش یادگیری مناسب است و اکثر معلمان و مربیان تربیتی از تشویق برای پیشرفت تحصیلی استفاده می کنند و تشویق در حضور دانش آموزان موثرتر از تشویق بدون حضور دانش آموزان است و تشویق می تواند یک عامل بسیار مهم در به کار انداختن ابتکار عمل در دانش آموزان باشد و تشویق موجب جرأت دانش آموزان برای حل مسائل می شود و تشویق در حضور والدین موجب افزایش پیشرفت تحصیلی آنها می شود و تشویق دانش آموزان موجب علاقه دانش آموزان به درس می شود و همچنین تشویق یک نوع احترام گذاشتن دانش آموزان گذاشتن به دانش آموزان می باشد و محبت معلم به دانش آموزان یک تشویق بسیار موثر است و توجه به رفتار و مطلوب دانش آموزان باعث تقویت رفتار او می شود و تشویق بهتر است بیشتر به صورت گروهی انجام شود و همچنین تشویق مستقیم و غیر مستقیم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان اثر بیشتری دارد و تشویق موثر مستلزم رعایت حدود اندازه و اصول است. ممکن است بدیهی به نظر برسد که تشویق می تواند تأثیر قدرتمندی بر دانش آموزان شما داشته باشد. اما تحقیقات نشان می دهد که همیشه ابزار مورد استفاده نیست - در واقع، اغلب کمتر از آن استفاده می شود. البته این بدان معنا نیست که شما باید دانش آموزان را برای هر کار کوچکی که انجام می دهند تحسین کنید. و نمی توانید انتظار داشته باشید که این تنها تکنیک مدیریت کلاس درس شما باشد.

کلمات کلیدی: تشویق، یادگیری، انگیزه

مقدمه

برای عده ای تصور اینکه بتوان در مدرسه ای داز تشویق استفاده کرد کمی دشوار است اما واقعیت این است که می توان در سنگر مدارس شاهد حضور با شکوه معلمان و شاگردانی بود که با سرمایه از محبت و چهره های متبسم و مصمم در تلاش هستند که در کارهای خود موفق بوده اند. پس باید رنگ مدرسه ای یادآور زیبایی و نیکویی ها باشد. چرا که هم انسان ها بالاخص نوجوانان محبت پذیر می باشند و لذا نیاز به محبت از اساسی ترین نیازهای هر انسان می باشد. تشویق نیروها و استعدادهای دانش آموزان را به کار می اندازد و استقامت آن ها را در کارها زیاد می کند و موجبات سرعت در کارهای بدنی را فراهم می کند و در کارهای فکری موجب سعی و کوشش بیشتری می گردد.

تشویق و تقویت رفتار مثبت در کودک و دانش آموزان سبب شکل گیری عادات مطلوب در آنان می شود. به عبارت دیگر از آنجا که از طریق رفتارهای تشویق آمیز کلامی و غیر کلامی، مادی و معنوی فردی و گروهی مستقیم و غیر مستقیم مربی بیش از هر چیز به یک نیاز هم نوجوانان یعنی نیاز به محبت متعلق و توجه پاسخ داده می شود. ما شاهد بیشترین مؤثرترین و پایدارترین اثر در رفتار آنان هستیم. در حالی که وقتی دانش آموزی را تنبیه می کنیم نه تنها به هیچ یک از نیازهای خطری و اساسی او پاسخ نمی دهیم بلکه تعادل حیاتی اش را برهم زده او را با تجربه ناخوش آیندی که همواره از آن گریز دارد مواجه می کنیم، ولو اینکه بطور موقت رفتار مطلوب آن را کنترل کرده باشیم.

رسول خدا پایه رفتار با کودکان و نوجوانان را بر محبت استوار کرده و سفارش می کند که آنان را گرمی بداریم و با جایزه ای که امکان وفایش هست آنان را تشویق نمائیم.

بیان مسئله

در هر نظام آموزشی و تربیتی، دانش آموزان به عنوان عنصر اساسی مطرح هستند و کلیه برنامه آموزشی و درسی به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار وی طراحی و اجرا می شود این برنامه ها زمانی می تواند از کارائی لازم برخوردار باشد که طراحان و مجریان آن با ویژگیها و خصوصیات دانش آموزان در هر سن آشنا باشند. معلم که نقش

اصلی در اجرای برنامه های درسی و فرایند تدریس به عهده دارد بیش از شخصی دیگر باید با شیوه های مختلف ایجاد تغییرات مطلوب در دانش آموزان آشنا باشد تا بتواند از جریان آموزشی و یادگیری را مطابق با تواناییها و علایق آنها پیش ببرد.

در تربیت اولیا و مربیان می توانند از طریق تشویق کودک را به کاری وا دارند که مطلوب آنهاست و از کاری که بدان راضی نیستند باز دارند کودک در سایه تشویق از بسیار یا از خواسته ها و توقعات خود چشم پوشی می کند و عملاً به راهی می رود که مشوق او خواهان آن است. اما آنچه که در اینجا مورد بحث است بیش از هر چیز دیگر مورد توجه می باشد بهره گیری از نقش تشویق در فرایند یادگیری و پیش رفت تحصیلی است. چه بسا استفاده نادرست و نابجا از تشویق و تنبیه نه تنها نمی تواند در درازمدت مؤثر واقع شود بلکه ممکن است اثرات نامطلوب و نتایج سوئی نیز به همراه داشته باشد به خصوص زمانی که رفتار تشویقی ما متأثر از احساسات و هیجانات زودگذر بوده و تنبیه هائی را که اعمال می کنیم برخواسته از خشم و عصبانیت و برآشفتگی روانی می باشد.

اگرچه مسئله تشویق از دیرباز توجه متخصصان تعلیم و تربیت و روانشناسان را به خود جلب کرده است و گاه عقیده و نظریه های ضد و نقیضی در این مورد مطرح شده است.

ضرورت و اهمیت پژوهش

در سیستم آموزش و پرورش هر ملتی برای رسیدن به اهداف، از ابزارها و روشها استفاده می شود از آنجا که این ابزارها و روشها وسیله ای برای نیل به هدف های درازمدت تربیتی است باید به طور مرتب محک زده شود و سخت مورد ارزشیابی قرار می گیرد تا معلوم شود که این ابزارها و روشها تا چه اندازه دست اندرکاران امر تعلیم و تربیت را برای رسیدن به هدفها یاری می دهد و چگونه می توان اثربخشی آنها را بیشتر کرد به علاوه باید بررسی کرد که نقش کار کجاست و فهمید که آیا خود ابزار و روش غلط یا ناقص است یا روش پیاده کردن آن درست نیست برای رفع نواقص باید چکار کرد؟ از جمله این ابزارها و روشها که در آموزش و پرورش کاربرد فراوان دارد تشویق و تنبیه است و بکارگیری

تشویق و تنبیه که شیوه های گوناگون شاید پیشینه ای به قدمت خود تعلیم و تربیت داشته باشد بنابراین ضروری است که این نوع ابزار تربیتی نیز به نوبه خود مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا در جهت ارتقا آنها گامی برداشته باشد. حال این سؤال مطرح می شود که هدف اصلی از بکارگیری تشویق در مدارس چیست؟

پاسخ این سؤال خیلی خلاصه و ساده عبارت است از بالا بردن سطوح یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و تمجید رفتار آنان است بنابراین در هر جا تمام مراحل و مراتبی که یکی از روشهای تشویق بکار گرفته می شود باید این مسئله را مدنظر قرار داد که آیا اعمال تشویق در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر خواهد شد یا خیر؟

تقریباً همه در مورد تشویق چیزهایی می دانند زیرا یا خود آنها را اجرا کرده اند یا کسی آنها را اجرا کرده است والدین در خانه و معلمان در سطوح گوناگون تحصیلی بیشتر با تشویق سر و کار دارند. تشویق گاه با برنامه و گاهی بدون برنامه هیچ برنامه و وقت قبلی صورت می گیرد. اما احتمالاً کمتر از ماهیت، طرز صحیح کاربرد دلیل مؤثر فی اثر بودن و سرانجام نتایج و عواقب واقعی آن اطلاع دارند.

روش پژوهش

نوع روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی- تحلیلی است. نگارنده ابتدا به فیش برداری از موضوعات مرتبط پرداخته و بعد از اتمام فیش برداری به تلفیق و دسته بندی آن ها و سپس به تجزیه و تحلیل مطالب پرداخته و در پایان از بررسی های انجام شده در این آثار نتیجه گیری های لازم به عمل آمده است که در ادامه از نظر خواهد گذشت.

مبانی نظری و تعاریف

(۱) تشویق

از نظر لغوی کلمه تشویق از واژه شوق و علاقه گرفته شده و به باب تفعیل (تشویق) شده است و از نظر اصطلاحی تشویق، بر ایجاد رغبت و علاقه به انجام یک کار در فراگیران گفته می‌شود.

تشویق در لغت به معنی آرزومند کردن، به شوق افکندن و راغب ساختن است. در اصطلاح نیز تشویق را عاملی که بتواند منشاء ایجاد ذوق و شوق، تحرک و امید و علاقه در انسان شود. تشویق نوعی ارضای نیازهای روانی و فیزیکی انسان است تشویق یک هدف واقعی است که دستیابی به آن انگیزه ای را ارضاء می کند و در واقع تشویق ها همان تقویت کننده های مثبت هستند که به عنوان محرک یا عاملی می باشند و انسانها در جهت رسیدن به آنها می کوشند.

(۲) تشویق غیر مادی :

تایید دانش آموزان در قبال انجام مورد قبول که با دادن چیزی که ارزش پولی نداشته باشد این نوع تشویق به دو صورت کلامی و غیر کلامی انجام می پذیرد تشویق غیر مادی کلامی اغلب رفتارها حرکات و اعمالی که بدون استفاده زبان و صرفا با ایما و اشاره و حالات ظاهری بدن صورت می گیرد. مانند لبخند زدن، تکان دادن سر به منظور تایید دست زدن روی شانه دانش آموزان و دادن نمره و اما تشویق به تشویقی گوئیم که در قبال انجام کار مورد قبول از طرف دانش آموزان توسط معلم با گفتن کلامی مانند : بله خوب است . آفرین ، بارک اله خوشم آمد صورت می گیرد.

(۳) تشویق مادی :

به دادن چیزی که دارای ارزش یا کیفیت تجاری یا پولی باشد که معلم به منظور تایید و تمجید رفتار مزایایی مانند کتاب، خودکار، تابلو، ویا حتی پول به دانش آموز می‌دهد.

(۴) یادگیری :

ایجاد تغییر نسبتا پایدار در رفتار بالقوه یادگیرنده مشروط بر آنکه این تغییر بر اثر اخذ تجربه رخ دهد.

استفاده از روش تشویق و محبت یکی از روش های تربیتی بسیار مؤثر و نشانه نقش مطمئن داشتن فرد است.

خدای تعالی رمز پیروزی پیامبر اکرم (ص) را در همین شرح صدور محبت ورزشی پیامبر به امت خود می داند: به موجب لطف و رحمت الهی برایشان آموزشی نجواه و با آنان مشورت کن و به آنان شخصیت بده مقداری توجه و تحسین برای هر کسی مفید است چون انسان نیاز به تایید و احترام دیگران دارد و می خواهد در هر کاری که فعالیت می کند دیگران کوشش او را قدر بدانند و برایش ارزش قائل شوند. منتها برای سرآمد شدن یا برجسته شدن و دریافت تحسین باید کوشش بیش از حد متعارف داشته و البته به موازات کوشش آمادگی و استعداد آن فعالیت ویژه هم باید در انسان باشد.

درس معلم اربود زمزمه محبتی جمعه به مکتب آورد طفل گریز پای را

فرآیند تشویق سیستم انگیزشی فرد را تحریک می کند و احساس خوشایندی در او بوجود می آورد. بر مبنای نظریات یادگیری مربوط به شرطی سازی، اگر این احساس خوشایند با رفتار انجام گرفته پیوند بخورد، در موقعیت های بعدی فرد را وادار به انجام رفتار مورد نظر خواهد کرد. لذت جویی و کسب لذت از ویژگی های اساسی انسان است و فرد تمایل به کسب لذت دارد. حتی مراکزی از مغز شناخته شده اند که با این تمایل فرد مرتبط هستند. این مراکز به مراکز لذت معروف هستند که در موقعیت های خوشایند و لذت بخش فعال می شوند.

در کل تشویق فرآیند پاداش دهی است به رفتار فرد، یعنی برانگیختن شوق و علاقه مجدد او به انجام همان رفتار. این پاداش طیف وسیعی می تواند داشته باشد بطوری که از یک نگاه تحسین آمیز تا یک تشویق مالی بزرگ یا اهداء رتبه یا مقامی را شامل شود. در هر حال این فرآیند در زندگی انسان گستردگی دارد و عموم افراد آن را بکار می برند، شاید بدون آن که با جنبه های مختلف آن یا کارکرد آن یا شیوه های صحیح اجرای آن آشنایی داشته باشند.

نقش تشویق در یادگیری به مراتب مهمتر و مؤثرتر از نقش تنبیه است. همچنین تشویق در یک درس، اگر چه سبب رشد و پیشرفت کودکان در همان درس می شود ولی اثر عام آن، آنقدر پرمایه است که دیگر دروس را هم در بر می گیرد این امر به خاطر آن است که کودک در اثر تشویق کلا دیدی مثبت به یادگیری پیدا کرده و بصورت کلی تری به درس و مدرسه علاقه پیدا می کند. بدین ترتیب میتوان گفت که پاداش، عکس العملی است که مربی بدنبال رفتار مطلوب متربی

از خود نشان می‌دهد و باعث تکرار رفتار در موقعیت‌های بعدی می‌گردد. پس بهتر است در فرآیند یاد دهی-یادگیری از تشویق بیش از تنبیه استفاده کنیم، مگر در مواردی ناچار باشیم از تقویت منفی استفاده کنیم.

در مورد تشویق و تنبیه مطالعات زیادی توسط روانشناسان صورت گرفته است و این مطالعات نشان می‌دهد که اثر تشویق بیشتر از تنبیه است و تا جایی که ممکن است باید از تنبیه خودداری شود زیرا تنبیه عوارض ناخوشایندی را دربردارد.

کودک‌انی که در مدرسه مورد تنبیه قرار می‌گیرند از یک طرف دچار مشکلات عاطفی و اختلالات رفتاری می‌شوند و از سوی دیگر قدرت یادگیری آنان کاهش می‌یابد و تصویری که از مدرسه و معلم در ذهن آنان ایجاد می‌شود تصویری منفی و توأم با بدبینی و عدم اطمینان است.

در روانشناسی نوین اعتقاد بر این است که تنبیه نه تنها مشکلی را حل نمی‌کند بلکه ناسازگاری‌هایی در رفتار کودک به وجود می‌آورد که جبران آن به راحتی امکان‌پذیر نیست.

در حالی که با تشویق و ترغیب می‌توان در کودکان کوچک، روحیه و انگیزه‌ای بزرگ ایجاد کرد و آنان را به مسیر رشد، شکوفایی و بالندگی راهنمایی و هدایت کرد.

اصول تشویق

اهم شرایطی که در تشویق کودکان و حتی بزرگسالان باید مدنظر قرار گیرد عبارتند از:

۱- شرط سنی: در تشویق کودکان شرط سن مهم است. در هر سنی مقتضیاتی را باید در نظر گرفت و این امر شدنی نیست. مگر اینکه آگاهی از متون روانشناسی و اطلاعات روان‌شناسی کودک و نوجوان داشته باشیم.

۲- شرط جنس: تشویق بهتر است برای پسر و دختر متفاوت باشد. بدین معنی که شرایط حیات روانی و اجتماعی آن را مورد نظر قرار دهیم. پسران بیشتر به اسباب بازی های جنگی، رزمی و ورزشی راغبند و دختران بیشتر به ظرافت کاری ها و زیبایی های اسباب بازی های خانوادگی علاقه نشان می دهند.

۳- شرط روانی: نکته مهمی که در تشویق باید مد نظر قرار گیرد شرط روانی در سنین مختلف و نوع پابندی آنها به لذات است.

۴- شرط کار و تلاش: در تشویق کودک اعطای جایزه به آن باید بین میزان کار و تلاش و میزان تشویق رابطه وجود داشته باشد. یعنی میزان تشویق دانش آموز با میزان فعالیت انجام شده برابر باشد تا اثر تربیتی تشویق از بین نرود.

محاسن تشویق

۱- تشویق محرک قدرتمند: تشویق سبب پیدایش رغبت و شوق به کار و کوشش و تحصیل می شود و می تواند نقش جهت دهنده در انجام فعالیت های روزمره داشته باشد و زمینه تفکر آینده ساز و آینده گزین گردد.

۲- مداومت در کار نیک: از مواردی که به عنوان اثر و فایده ی تشویق در امر تعلیم و تربیت می توان نام برد، ادامه کار مفید است. زمانی که شخص از نظر روحی و روانی احساس می کند که مفید واقع شده تلاش می کند تا کار و مساعی اش مستدام باشد و بطور همیشگی تا آنجایی که برایش امکان پذیر است کوشش می نماید تا شایستگی اش را حفظ کند.

۳- تشویق عامل پیدایش شهامت: به گونه ای که فرد جرات آن را پیدا می کند که به کاری اقدام کرده یا دست از کاری بردارد.

۴- تشویق عامل شادابی فرد: تشویق سببی است برای شادابی و نشاط روانی، میل به زندگی و انجام وظیفه را در فرد پیدا می کند.

۵- تشویق محرک خلاقیت: تشویق عاملی برای به کار انداختن ابتکار و خلاقیت، ابداع و اختراع است.

انواع تشویق در کلاس درس

معلم‌هایی که به طور مرتب از تحسین استفاده می‌کنند تمایل دارند روابط بهتری با دانش‌آموزان خود داشته باشند. زمان آموزشی کمتری را از دست می‌دهند و با مشکلات رفتاری کمتری از سوی دانش‌آموزان روبرو می‌شوند. مهم است که معلم‌ها بدانند که برخی از انواع تحسین مؤثرتر از سایرین هستند. سه نوع اصلی تشویق وجود دارد که معلم‌ها اغلب از آن‌ها استفاده می‌کنند: تشویق شخصی، تشویق مبتنی بر تلاش و تشویق اختصاصی رفتار. دو مورد از این سه مورد، مؤثرتر هستند.

(1) تشویق شخصی

در این نوع تشویق، به جای تمرکز بر تلاشی که دانش‌آموزان انجام می‌دهند یا تکنیک‌هایی که به کار می‌برند، بر استعدادها یا مهارت‌هایی تمرکز می‌شود که به راحتی به دست می‌آیند. به عنوان مثال، معلمی ممکن است به دانش‌آموزی بگوید: «تو صدای بسیار زیبایی داری!» تحقیقات نشان داده است که این نوع تمجید ممکن است نتیجه‌ی معکوس داشته باشد. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند توانایی‌هایشان خارج از کنترل آن‌هاست، ممکن است فکر کنند توانایی بهبود ندارند.

این امر به ویژه در مورد یادگیرندگانی که به توانایی‌ها و مهارت‌های خود اطمینان ندارند، صادق است. تمجید شخصی می‌تواند دانش‌آموزان را به دلیل ترس از آشکار شدن آنچه استعداد کم خود می‌دانند، از امتحان کردن کارهای جدید بازدارد.

(2) تشویق مبتنی بر تلاش

این نوع تمجید بر آن چیزی تاکید دارد که دانش‌آموزان می‌توانند کنترل کنند. بیا بید به مثال تمجید از صدای زیبای یک دانش‌آموز در هنگام آواز خواندن برگردیم. شاگرد احتمالاً برای یادگیری ملودی آهنگ یا حفظ اشعار سخت کار

کرده است. زمان صرف شده و راهبردهای مورد استفاده در این موارد تحت کنترل دانش آموز است. به همین دلیل است که بیان یک ستایش مبتنی بر تلاش، مانند «من بسیار تحت تأثیر قرار گرفتم که چقدر برای خواندن این آهنگ بدون موسیقی و حفظ کردن متن آن تلاش کرده‌ای!»، قدرتمندتر از این تحسین شخصی است که «تو صدای بسیار زیبایی داری.»!

(3) تشویق اختصاصی رفتار

این نوع تمجید به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد بدانند چه کاری را به درستی انجام می‌دهند. این یک استراتژی برای مدیریت کلاس است که بر ارائه بازخورد خاص برای توصیف تأیید شما از رفتار هر دانش‌آموز تمرکز دارد. برای ارائه تشویق اختصاصی رفتار، به وضوح به دانش‌آموزان بگویید که چه کاری را به درستی انجام داده‌اند. به عنوان مثال، اگر دانش‌آموزی دارید که منظم بودن برای او مشکل است، می‌توانید به بگویید: «احسنت به تو که امروز صبح قبل از هر کاری، تکالیف را از پوشه‌ی مخصوص تکالیف درآوردی.»

تشویق مبتنی بر تلاش و تشویق اختصاصی رفتار واقعاً تلاش‌ها و دستاوردهای دانش‌آموزان شما را تأیید می‌کند. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند که شما صادقانه تأیید می‌کنید و به آن‌ها می‌گویید که چه کاری را به خوبی انجام داده‌اند، تمایل بیشتری به ادامه‌ی کار سخت و جست‌وجوی استراتژی‌های مؤثر برای غلبه بر موانع دارند.

شیوه‌های مؤثر برای تشویق دانش‌آموزان

دانستن اینکه دانش‌آموزان خود را برای چه چیزی باید تحسین کنید و چه زمانی باید آن ستایش را انجام دهید، به اندازه‌ی خود تحسین مهم است. دستورالعمل‌های زیر می‌تواند به شما کمک کند که تمجید را به روشی درست و در زمان مناسب ارائه دهید.

دقیق باشید

تشویق توصیفی و دقیق، حدس و گمان را از آنچه شما تمجیدش می کنید، حذف می کند. دانش آموزان باید بتوانند دقیقاً آنچه را که به خوبی انجام داده اند شناسایی کنند و رفتار مثبتی را که می خواهید تکرار کنند، بدانند.

به عنوان مثال اینکه بگویید: «احسنت! کار شما عالی بود که موقع رد شدن از مقابل کلاس های دیگر در راهرو ساکت بودید!» خیلی بهتر از آن است که بگویید: «در مسیر خروج عالی بودید.»!

انتظاراتتان را شفاف بیان کنید

برای اینکه تشویق مؤثر باشد، دانش آموزان باید بدانند که انتظارات شما چیست. معیارهایی را که برای ارزیابی یک تکلیف استفاده می کنید یا رفتارهایی را که انتظار دارید، به صراحت بیان کنید. سپس، بازخورد مثبتی ارائه دهید که دانش آموزان بتوانند مستقیماً با انتظارات شما مطابقت داشته باشند.

به عنوان مثال، اگر انتظار شما این است که دانش آموزان برنامه ی صبحگاهی خود را در ۱۵ دقیقه به پایان برسانند، می توانید بگویید: «وای، تو در ۱۵ دقیقه ی اول روز کوله پشتی خود را باز کردی. آفرین!»

به جای نتیجه، روند و پیشرفت را تشویق کنید

دانش آموزانی که متفاوت یاد می گیرند و فکر می کنند ممکن است برای تکمیل یک تکلیف در کلاس دچار مشکل شوند. در واقع، ممکن است چندین بار تلاش لازم باشد تا چنین دانش آموزانی کار خود را به پایان برسانند. دانش آموزان ممکن است وقتی سخت کار می کنند دلسرد شوند و در عین حال کارشان هم هنوز به اندازه ی کافی خوب نباشد.

می توانید با تمجید از دانش آموزان در مورد فرآیند و پیشرفت آن ها در حین کار، از آن ها حمایت کنید و به آن ها اطلاع دهید که در مسیر درستی هستند. از عباراتی مانند «تو برای نوشتن اولین تکلیف خود تلاش زیادی کرده ای» برای اشاره به پیروزی های کوچک استفاده کنید، که به دانش آموزان کمک می کند بفهمند که سخت کوشی آن ها را به جلو

می برد.

صادق باشید و بیش از حد تشویق نکنید

دانش آموزان می دانند که چه زمانی صادق نیستید. در واقع، عدم صداقت ممکن است به اعتبار شما و رابطه‌ی شما با آن‌ها آسیب برساند. این می تواند حتی موجب تعجب دانش آموزان شود که آیا شما قادر به تشخیص نقاط قوت آن‌ها نیستید؟

تمجید مداوم از دانش آموزان یا تشویق کردن آن‌ها به دلایل جزئی نیز می تواند غیرصادقانه باشد. این موضوع می تواند نتیجه‌ی معکوس داشته باشد. تمجید بیش از حد می تواند برای دانش آموزان ضعیف تر، مضر هم باشد، زیرا این پیام را ارسال می کند که معلم‌ها از آن‌ها توقعات کمی دارند - دقیقاً برعکس انتظارات بالایی که باید داشته باشند. همچنین می تواند باعث شود دانش آموزان شک کنند که آیا می توانند از پس کارهای بزرگ برآیند، یا اینکه شما فکر می کنید که می توانند؟

در عوض، در لحظات مناسب، مانند زمانی که دانش آموزان مهارت جدیدی را امتحان می کنند، در پروژه‌ای پیشرفت می کنند، یا بر یک مفهومی تسلط نشان می دهند، بر تمجید دقیق، صمیمانه و مبتنی بر تلاش تمرکز کنید.

مراقب حساسیت‌های شخصی و فرهنگی باشید

تمجید نیز باید برای هر دانش آموز مناسب باشد. برخی از دانش آموزان ممکن است با تحسین شدن در مقابل کل کلاس پیشرفت کنند. دانش آموزان دیگر ممکن است علاقه‌ای به مورد توجه قرار گرفتن نداشته باشند، حتی اگر به دلیل خوبی باشد.

به طور مشابه، دقیقاً چیزی که برای تمجید انتخاب می کنید باید از نظر فرهنگی مناسب دانش آموز باشد. برخی از اشکال تحسین ممکن است در واقع کلیشه‌های مربوط به نژاد، قومیت یا ناتوانی را تقویت کنند.

از مقایسه دانش آموزان با یکدیگر خودداری کنید

تشویق که مشروط به عملکرد بهتر از همسالان است می تواند دانش آموزان را به سمت شک در توانایی های خود سوق دهد. تصور کنید معلمی در مقابل کلاس از یکی از دانش آموزان تعریف می کند و می گوید: «احسنت، تو در املا رتبه ی اول آوردی!»

این نظر می تواند به بقیه کلاس این پیام را بدهد که معلم در حال مقایسه ی توانایی های دانش آموزان است. بهتر است بگویید: «احسنت که املای چنین کلمات دشواری را به خوبی بلدی.

نتیجه گیری

تشویق موجی علاقمند نمودن دانش آموزان به درس می شود هر چند دانش آموزان با شوق و ذوق بیشتری درس را فراگیرد بیشتر به موضوع درس علاقمند خواهند شد و همین امر نقش بسیار مهمی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد. تشویق محبتی است که ارضاء کننده نیاز است محبت تا آنجا برای انسان لازم و ضروری است که اگر به موقع و به اندازه متناسب در طول زندگی دریافت نکنند در بزرگی به علت احساس خلاء و ناکامی رفتار نا بهنجاری پیدا می کند مسئله تشویق امری است که در خانواده در مدرسه در تشکیلات نظامی کارایی مطلوب دارد.

تشویق، توانایی و استعداد های دانش آموزان را به کار انداخته و استقامت آنها در فعالیت ها را افزایش می دهد. توجه و تحسین برای هر شخصی مفید است زیرا، انسان نیاز به تایید و احترام دیگران دارد و می خواهد در هر کاری که فعالیت می کند دیگران کوشش او را قدر بدانند و برایش ارزش قائل شوند. معلم باید شاگردان خود را به علم و دانش تشویق نماید و فضائل و مزایای علم و علما را به آنان تذکر دهد و یادآور گردد که علما و دانشمندان، وارثان انبیاء و پیغمبران هستند و در پایگاه هائی فرازنده و درخشان جای دارند.

تشویق در اندازه ی مطلوب و حساب شده می تواند اثرات قابل توجه به بار آورد. تشویق مانند داروی شفا بخش است که باید بصورت دقیق و به میزان کافی و با دقت از آن استفاده شود. و چه بسا کم و زیاد شدن آن و افراط و تفریط در آن و بموقع نبودن آن اثرات نامطلوبی به بار می آورد.

منابع

- (۱) رضا فرهادیان - مجله تربیت شماره (۱) سال هشتم - ص ۱۹
- (۲) غلامرضا مدید عزیزی مجله پیوند شماره ۷۴ - خرداد ص ۱۸ - ۱۷
- (۳) اسماعیل بیابانگر - مجله پیوند - شماره ۷۴ مهر - ۱۳۷۴ ص ۴۳
- (۴) سیما نظیری - مجله پیوند - شماره ۷۴ اردیبهشت ۱۳۷۴ - ص ۴۲
- (۵) سیروس ممبینی - مجله پیوند.
- (۶) دکتر اسماعیل بیابانگر - مجله تربیت - شماره هشتم - خرداد ماه ۱۳۷۲ ص ۵۰
- (۷) دکتر علی اکبر سیف - روانشناسی پرورشی - روانشناسی یادگیری و آموزش - چاپ اول ۱۳۵۵
- (۸) پارسا، محمد، سال ۱۳۷۲، روانشناسی تربیتی، تهران انتشارات بعثت.
- (۹) سیف، علی اکبر، سال ۱۳۷۳، روانشناسی پرورشی، تهران، انتشارت پیام نور، صفحه ۳۴.
- (۱۰) مدد، علی اصغر، سال ۱۳۷۵، ماهیت تشویق، ماهنامه رشد معلم، سال پانزدهم شماره ۶.
- (۱۱) دانش پژوه، زهرا، سال ۱۳۷۴، تشویق و تنبیه از دیدگاه متخصصان و نظریه پردازان تعلیم و تربیت پایان نامه دوره کارشناسی ارشد.
- (۱۲) طویانی، رئیسه، ۱۳۵۳، چه کنیم تا کودکان احساس مسئولیت کنند، و در کارها با انضباط باشند تهران انتشارات فزونی
- (۱۳) رشد معلم، شماره ۵، بهمن ۷۵ و ۱۱.
- (۱۴) کریمی، عبدالعظیم، سال ۱۳۷۳، تشویق بیرونی، مانع خودانگیختگی است، ماهنامه رشد معلم سال دهم، شماره ۲.